

Innst. O. nr. 23

(2001-2002)

Innstilling fra sosialkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene John I. Alvheim og Harald T. Nesvik om lov om endring i lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasientrettigheter (pasientrettighetsloven). (Lovfestet rett til behandling)

Dokument nr. 8:24 (2001-2002)

Til Odelstinget

1. SAMMENDRAG

Det fremmes i dokumentet følgende forslag:

«I

I lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasientrettigheter (pasientrettighetsloven) gjøres følgende endringer:

§ 2-1 Rett til nødvendig helsehjelp, skal lyde:

Pasienten har rett til øyeblikkelig hjelp. Pasienten har rett til nødvendig helsehjelp fra kommunehelsetjenesten.

Pasienten har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten som skal gis innen en individuelt fastsatt medisinsk begrunnet frist. Dersom pasienten ikke får behandling fra spesialisthelsetjenesten innen fristens utløp, har pasienten, innen samme kostnadsramme, rett til behandling ved annen offentlig eller godkjent privat helseinstitusjon i riket eller i utlandet på det offentliges regning.

Helsetjenesten skal gi den som søker eller trenger helsehjelp, de helse- og behandlingmessige opplysninger vedkommende trenger for å ivareta sin rett.

II

Denne lov trer i kraft straks.»

Som bakgrunn for forslaget framholder forslagsstillerne at fritt sykehusvalg og innsatsstyrt finansiering er reformer som har bidratt til at pasientens ønsker og behov i større grad blir styrende for helsevesenet, og de mener at å lovfeste pasientens rettigheter i pasientrettighetsloven vil være et viktig skritt videre på den veien.

Forslagsstillerne anser at det er på tide å innføre en ubetinget lovhjemlet rett til å få godtgjort utgifter til sykehusbehandling, slik at norske pasienter får en rett til behandling innenfor en individuelt fastsatt medisinsk begrunnet tidsramme. Forslagsstillerne mener at dersom det ikke er mulig å oppnå behandling innen denne tidsrammen, må pasienten i samråd med sin lege kunne skaffe behandling i utlandet der denne måtte finnes.

Med statlig overtakelse av sykehusene fra 1. januar 2002 mener forslagsstillerne det vil være naturlig å innføre en slik juridisk bindende rettighet i lov om pasientrettigheter.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Rolf Erling Andersen, Bjarne Håkon Hanssen, Britt Hildeng og Asmund Kristoffersen, fra Høyre, Beate Heieren Hundhammer, Bent Høie og Elisabeth Røbekk Nørve, fra Fremskrittspartiet, lederen John I. Alvheim og Harald T. Nesvik, og fra Kristelig Folkeparti, Åse Gunhild Woie Duesund og Per Steinar Osmundnes, vil understreke nødvendigheten av å få vedtatt en endring i pasientrettighetsloven som sikrer pasientene en lovfestet rett til behandling innen individuelle frister fastsatt på medisinsk grunnlag. Rett til behandling ved private institusjoner eller i utlandet for det offentliges regning dersom fristen ikke overholdes, vil styrke pasientenes maktstilling overfor helsevesenet og føre til større trygghet for å få hjelp ved sykdom. Det vises til helseministerens brev av 18. januar 2002 til komiteen.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, Olav Gunnar Ballo og Sigbjørn Molvik, og fra Senterpartiet, Ola D. Gløtvold, registrerer at helseministeren ikke anbefaler at forslaget vedtas i sin foreliggende form. Helseministeren begrunner dette ut fra tre forhold. For det første at forslaget opphever vilkårene for rett til nødvendig helsehjelp, som utgjør et sentralt element i prioriteringen av helsetjenester. Forslaget i sin nåværende form vil skape uklarhet om hvem som har rett til nødvendig helsehjelp, noe som kan skape problemer i forhold til pasienters rettssikkerhet. For det andre ønsker helseministeren når man innfører en rett til behandling i utlandet på visse vilkår i pasientrettighetsloven, å se dette i sammenheng med de andre ordningene for dekning av utgifter til behandling i utlandet. De ulike ordningene bør samordnes for å oppnå forenkling i regelverket og hindre utbygging av ytterligere byråkrati. Den tredje innvendingen til helseministeren er ønsket om en nærmere vurdering av hvordan den nye loven skal utformes, særlig med tanke på hvilke hensyn som skal ligge til grunn for fastsettelse av den medisinske begrunnede fristen.

Dette flertallet registrerer at helseministeren vil legge frem for Stortinget de nødvendige forslag som vil bygge på Sem-erklæringen og ivareta intensjonen i det foreliggende forslaget i dokumentet. Dette flertallet ser positivt på at helseministeren samtidig vil gjøre de ulike reglene lettere tilgjengelig for pasientene og enklere å praktisere. Dette flertallet er også positivt til at helseministeren vil vurdere kortsiktige tiltak for å ivareta de aktuelle hensyn før fremleggelse av lovforslag.

Dette flertallet vil uttrykke at en slik viktig lovendring i pasientrettighetene fra første stund må fungere etter hensikten. Alle er tjent med at endringene på forhånd er utredet tilstrekkelig slik at verken pasientene eller helsepersonell er usikker på hvordan loven skal tolkes.

Dette flertallet foreslår at dokumentet vedlegges protokollen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil støtte en styrking av pasientrettighetsloven som sikrer pasientene en lovfestet rett til behandling innen individuelle frister fastsatt på medisinsk grunnlag. Men disse medlemmer er enig med helseministeren i at dette må utredes og tilrettelegges bedre slik han anfører i sitt brev av 18. januar 2002 til sosialkomiteen.

Disse medlemmer vil samtidig sterkt presisere at skal en slik lovfestet pasientrettighet bli reell, må det tilføres ressurser til det offentlige helsevesen på en slik måte at det kan møte pasientene på en til-

fredsstillende måte både når det gjelder kvalitet og tidsperspektiv. En lovfestet rett til behandling innen individuelle frister må forberedes med en økt ressurstilgang slik at tilbudet blir likt for alle uansett økonomi, bosted og sosial status. Skal dette være reelt, må både primærhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten styrkes innen det offentlige slik at alle kan møtes med et likeverdig tilbud når det gjelder undersøkelse, utredning og behandling.

Disse medlemmer vil be om at helseministeren utreder ressursbehovet for det offentlige helsevesenet som ledd i at en lovfestet pasientrettighet skal bli reell for alle. Skal pasientene i stor grad måtte henvises til behandling ved private institusjoner eller i utlandet, vil dette ytterligere undergrave det offentliges eget tilbud.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen utrede ressursbehovet for det offentlige helsevesenet slik at lovfestet rett til behandling innen individuelle frister fastsatt på medisinsk grunnlag skal bli reell for alle.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet stiller seg uforstående til den begrunnelse som gis i brev fra helseministeren datert 18. januar 2002 til sosialkomiteen for nå ikke å ville endre pasientrettighetsloven. Forslaget i Dokument nr. 8:24 (2001-2002) om endring av pasientrettighetsloven fremsatt i privat forslag av disse medlemmer er omtrent identisk med forslaget i Sem-erklæringen som denne Regjeringen har sagt seg villig å fremme. Det er mer enn uforståelig for disse medlemmer at helseministeren utgått fra denne Regjeringen anfører en rekke innvendinger mot å endre pasientrettighetsloven nå; innvendinger og begrunnelse som disse medlemmer finner lite relevant til forslaget om å gi pasientene en juridisk rett til behandling ved å endre lovteksten i pasientrettighetsloven.

Disse medlemmer viser til at helseministeren i brev til komiteen av 18. januar 2002 anfører at det foreliggende forslag i Dokument nr. 8:24 (2001-2002) opphever vilkårene for rett til nødvendig helsehjelp. Disse medlemmers forslag som er likelydende med forslaget i Sem-erklæringen, går jo tvert om ut på å gi pasientene en større sikkerhet for å få helsehjelp ved å gjøre helsehjelpen juridisk bindende. Hvordan dette kan tolkes av helseministeren som en svekkelse av pasientenes rettsstilling overfor helsetjenesten, stiller disse medlemmer seg helt uforstående til. En juridisk rett til helsehjelp slik forslaget lyder, vil alltid måtte bygge på de nasjonale helsemessige prioriteringer som praktiseres, og som er utredet både i Lønning I- og Lønning II-utvalgene. Som i dag vil det også i fremtiden ved en lovendring være den

faglige ekspertise som skal vurdere nødvendigheten av behandling og tidspunktet for når denne behandlingen må være gjennomført. At pasientenes rettsstilling i forhold til helsevesenet skulle bli svekket ved å endre loven slik som foreslått, avviser disse medlemmer.

Disse medlemmer registrerer fra helseministerens brev til sosialkomiteen at helseministeren er bekymret for at endring av pasientrettighetsloven slik som foreslått i Dokument nr. 8:24 (2001-2002), kan svekke andre ulike ordninger som en i dag har for behandling i utlandet. Disse medlemmer stiller seg spørrende til hvordan helseministeren kan konkludere som han gjør. Disse medlemmer kan ikke se at disse forhold har noe med hverandre å gjøre. Utenlandsmilliarden har sitt regelverk. Rikstrygdeverkets refusjon for behandling i utlandet har også sitt eget regelverk. Om forslaget i Dokument nr. 8:24 (2001-2002) skulle bli vedtatt, får vi ens ordning og ett regelverk og dermed også et betydelig mindre byråkrati for å oppfylle pasientrettighetsloven om juridisk rett til behandling i utlandet.

Disse medlemmer viser til at helseministeren i sitt brev til sosialkomiteen også har en tredje begrunnelse for ikke å ville anbefale at forslaget i Dokument nr. 8:24 (2001-2002) blir vedtatt, med et spørsmål om hvilke hensyn som skal ligge til grunn for fastsettelse av den medisinske begrunnede tidsfristen. Disse medlemmer vil vise til at de nasjonale prioriteringer for helsevesenet som ligger i Lønning I- og Lønning II-utvalgenes konklusjoner, vil være retningsgivende i utvelgelsen av pasienter, men vurderingen av den enkelte pasient i forhold til diagnose og alvorlighetsgrad må helt og holdent etter disse medlemmers mening hvile på fagekspertisen. Noen politisk eller departemental vurdering i forhold til enkeltmennesket må etter disse medlemmers mening være utelukket.

Disse medlemmer viser i denne sammenheng til at denne Regjeringen har gått inn for at fritt sykehusvalg også skal gjelde private helsetilbud. I dette ligger mener disse medlemmer som en selvfølgelighet at også en faglig ekspertise som jobber i privat helsevirksomhet, både skal ha rett og plikt til å vurdere pasientenes behandlingsbehov og de tidsfrister som på et faglig grunnlag settes for når behandlingen skal være sluttført.

Konklusjonen på helseministerens brev til sosialkomiteen tolker disse medlemmer slik at helseministeren ikke vil anbefale at pasientrettighetsloven endres og at pasientene i fremtiden får en juridisk rett til behandling. Disse medlemmer mener at det ikke er tilstrekkelig for pasientene at helseministeren er positiv til intensjonen i det foreliggende Dokument 8-forslag.

Disse medlemmer fremmer i samsvar med Dokument nr. 8:24 (2001-2002) følgende forslag:

«I

I lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasientrettigheter (pasientrettighetsloven) skal § 2-1 lyde:

§ 2-1 Rett til nødvendig helsehjelp

Pasienten har rett til øyeblikkelig hjelp. Pasienten har rett til nødvendig helsehjelp fra kommunehelsetjenesten.

Pasienten har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten som skal gis innen en individuelt fastsatt medisinsk begrunnet frist. Dersom pasienten ikke får behandling fra spesialisthelsetjenesten innen fristens utløp, har pasienten, innen samme kostnadsramme, rett til behandling ved annen offentlig eller godkjent privat helseinstitusjon i riket eller i utlandet på det offentlige regning.

Helsetjenesten skal gi den som søker eller trenger helsehjelp, de helse- og behandlingmessige opplysninger vedkommende trenger for å ivareta sin rett.

II

Denne lov trer i kraft straks.»

3. FORSLAG FRA MINDRETALL:

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen utrede ressursbehovet for det offentlige helsevesenet slik at lovfestet rett til behandling innen individuelle frister fastsatt på medisinsk grunnlag skal bli reell for alle.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 2

I

I lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasientrettigheter (pasientrettighetsloven) skal § 2-1 lyde:

§ 2-1 Rett til nødvendig helsehjelp

Pasienten har rett til øyeblikkelig hjelp. Pasienten har rett til nødvendig helsehjelp fra kommunehelsetjenesten.

Pasienten har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten som skal gis innen en individuelt fastsatt medisinsk begrunnet frist. Dersom pasienten ikke får behandling fra spesialisthelsetjenesten innen fristens utløp, har pasienten, innen samme kostnadsramme, rett til behandling ved annen offentlig eller godkjent privat helseinstitusjon i riket eller i utlandet på det offentlige regning.

Helsetjenesten skal gi den som søker eller trenger helsehjelp, de helse- og behandlingmessige opplysninger vedkommende trenger for å ivareta sin rett.

II

Denne lov trer i kraft straks.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til dokumentet og det som står foran, og råder Odelstinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument nr. 8:24 (2001-2002) - forslag fra stortingsrepresentantene John I. Alvheim og Harald T. Nesvik om lov om endring i lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasientrettigheter (pasientrettighetsloven), (lovfestet rett til behandling) – vedlegges protokollen.

Oslo, i sosialkomiteen, 31. januar 2002

John I. Alvheim

leder

Beate Heieren Hundhammer

ordfører

Åse Gunhild Woie Duesund

sekretær